

NANS, GEGANTS, DRACS, FOC I DIMONIS

I a Berga, la Patum

El cap de setmana que ve, la ciutat de Berga celebra la Patum, una de les festes més antigues i espectaculars dels Països Catalans. Si no us la voleu perdre, aquí en teniu el manual d'ús.

Irene Roch

Arribat Corpus Christi, el millor que podeu fer si us trobeu avorrits, deprimits, amb ganes de divertir-vos i veure un gran espectacle de ritme, foc, música i tot el que ve darrere, és acostar-se a Berga, on, com cada any, un dimecres al vespre comença la Patum, que durarà fins diumenge.

El retruc del timbaler acompanya les figures.

CLIMENT I MANEL ESCOBET

Només arribar-hi, ja sigui amb el vostre mitjà de locomoció o amb la magnífica, única i inconfusible companyia d'autobusos A.T.S.A. —que és l'única possibilitat de transport públic existent per arribar a aquelles contrades—, no ho rumieu dues voltes: enfileu carrer major amunt i pareu-vos a comprar un barret i un mocador a can Barrals, o bé a Ca la Gorrista, ja a la plaça de Sant Pere. No és broma, disfresseu-vos, perquè, si no, podeu sentir-vos més forasters del que aparentareu.

Abans de tot, però, cal entrar en qualsevol dels molts establiments al servei dels assedegats. És a dir: bars, tasques cellers,

xiringuitos, granges o *pubs*, a més d'alguna improvisada paradeta, on podreu tastar sense mesura una mescla de dos licors (anís i moscatell) coneguda popularment com la «barreja». Un ingredient indispensable per a convertir-se en un bon **patumaire**.

Suposem per un moment que decidiu resistir els cinc dies festius —encara

que la Patum de debò no arribarà fins dijous i diumenge següents— i arribeu a Berga dimecres al migdia. No us refieu de la fama berguedana de ser poc puntuals, ja que en aquests dies és tot al contrari: a les dotze en punt la gent, ja frissada, espera la sortida dels gegants vells i el tabal per acompanyar-los fins al capdamunt de la vila, fent un recorregut dels carrers del nucli antic: carrer del Baixador, de la Pietat, plaça de Santa Magdalena.... La festa és oberta.

Fins a les vuit del vespre que comença la cercavila podeu entretenir-vos visitant la ciutat. De totes maneres, és aconsellable que no camineu massa i que guardeu les vostres energies per a la nit. No n'hi ha poques, de places i placetes, per seguir junt amb els músics, el Tabaler, els Gegants, les Macces i Guites que, en passar, criden i conviden tothom a afegir-se a la gatzara. Difícilment, encara que t'ho proposis, podràs resistir-te a fer-ho. Tot són salts, rialles, cants, corredisses i glops de barreja al voltant dels protagonistes.

La cursa acaba en el mateix lloc on ha començat, a la petita i irregular plaça de Sant Pere, amb el Tirabol: totes les figures ballant juntes. Per molt que costi marxar, arriba el moment en què, després d'haver cridat mil vegades:

¡«Vagos»! ¡«Vagos»! ¡«Vagos»!, la gent va desfilant cap a la mateixa direcció: el Ball. Un passeig llargíssim ple d'atraccions, *xiringuitos*, parades, i xurreries en aquests dies, on tot hom, a la seva manera, continua la festa. Això sí, sense deixar de passar obligatòriament per la Masia, punt de reunió i trobada amb els companys i amics que any rere any esperes trobar-te i —¿per què no?— fer-ne algun de nou. Aquí la festa ja agafa diverses tonalitats per a cadascú. Hi ha qui l'allarga xerrant, ballant una altra vegada la Patum, taral·lejant la música per ells mateixos, pujant a les atraccions... o qui s'ho fa com pot i no com voldria.

El dijous de Corpus hi ha Patum. Patum a la plaça. A mida que s'acosten les deu, es va omplint de gent amb barrets i mocadors de tots colors que esgarden el rellotge de l'església i el retruc del timbaler que donarà el senyal tan esperat de tornar a sentir «¡Patum!» «¡Pa-tum!» que s'accelerará o emmudirà segons la figura que acompanyi. La multitud ben atapeïda comença a saltar al compàs de la música, ben predisposada a tornar a participar en l'ofrena col·lectiva de la mítica celebració berguedana al llarg

CLIMENT I MANEL ESCOBET

Salt de Maces, una lluita entre el bé i el mal.

dels dos «salts» de «patum» i «plens», que s'acaben amb el Tirabol.

Els salts són una successió de diferents figures o «entremesos», sempre en el mateix ordre: els Turcs i Cavallets, tot representant un episodi bèl·lic

que podria ser interpretat com la lluita de moros i cristians; les Maces, quatre dimonis que porten una maça amb un fuet al cap damunt i Sant Miquel amb l'espasa —sembla que es tracta d'una lluita entre les forces del bé i el

ESTIU ACTIU 87

Colònies

HIQUETS DE 8 A 14 ANYS

- Del 4 al 17 de juliol
HEAT

Casa de colònies.

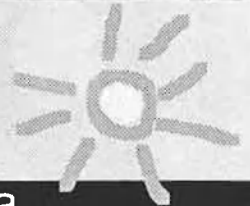
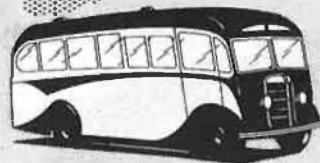
- Del 21 de juliol al 3 d'agost
CORNELLANA

**(Pirineu Català)
Caso de colònies.**

- Del 4 al 17 d'agost
GUARDAMAR DEL SEGURA
(Platja)

Tendes de campanga.

**PREU SOCIS: 16.500 Pts.
PREU NO SOCI: 18.500 Pts.**

Universitat Europea

JOVES DE 15 A 17 ANYS

- Del 15 al 27 d'agost
PRADA DE CONFLENT

PREU: 20.000 Pts.

Universitat Catalana d'Estiu

- Del 15 al 27 d'agost
PRADA DE CONFLENT

**Preu de matrícula i estada:
33.600 Pts.**

Informació i pre-inscripció, al telèfon (96) 351 17 27.

 ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

mal—; les Guites, una espècie d'animal amb cos de mula, coll de girafa i cap de drac, en el qual porta dos petards, que es va passejant elegantment, tot escopint espurnes de foc pertot arreu on passa la gran, i la Xica o Boja, atrevida, una enjogassada que es dedica a empaïtar la gentada fent baixar el cap de tant en tant i girant en rodó sobre si mateixa. Les corredisses i les empenyes augmenten desmesuradament.

Si es la primera vegada que hi aneu, és aconsellable que us ho mireu des de punts menys perillosos, com són els accessos de la plaça o a la vora dels gegants. L'Àliga, majestuosa i aristocràtica, ella, balla solemnement els primers compassos esbojarrant-se al ritme de la música com si talment s'alliberés de possibles opressions.

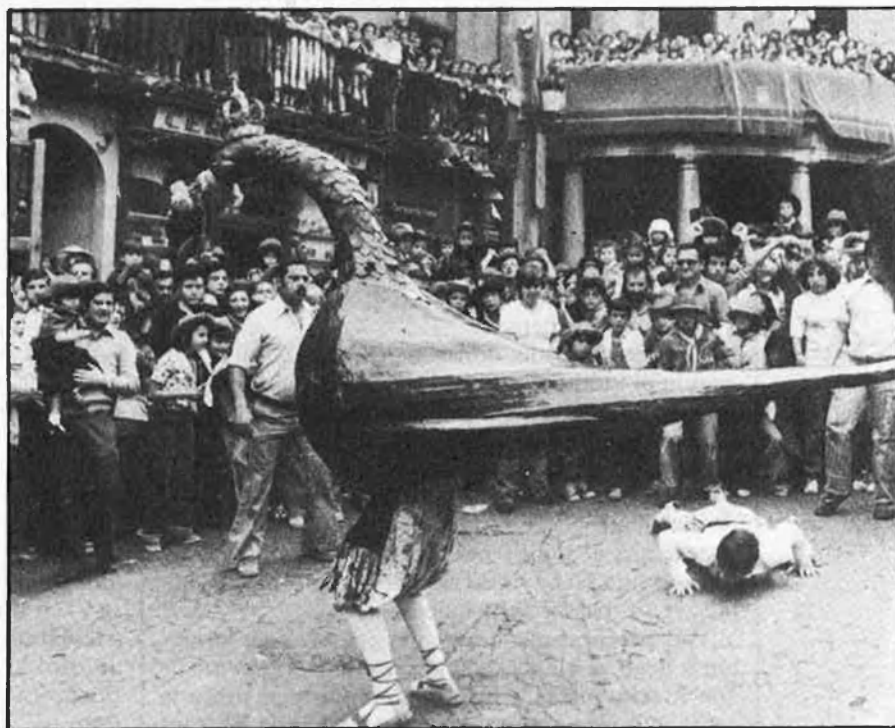
És digne de veure com la multitud la segueix amb gran respecte. Els Gegants (dues parelles, els nous i els vells) tan populars per a tots nosaltres, posseeixen un encant especial pels seus trets, ben diferents dels que estem acostumats. Dansen dolçament, elles amb un ram de flors a la mà, i ells, l'un amb una espasa i l'altre amb una porra. No patiu, encara que vagin armats, són inofensius i podeu gaudir-ne tranquil·lament: els Nans —nous i vells— ballen al divertit ritme mentre els acompanyem amb el pic i repic de les nostres mans. Sembla que, encara que no tinguin una relació directa amb els orígens de la festa, van néixer com a mofa dels individus distingits del poble.

Després d'una petita pausa per esperar que acabin de vestir-se els plens, és un continu entrar i sortir de la plaça —a l'igual que en cada representació—

per anar a repostar en qualsevol dels bars més propers. El de la Barana, pujant pel carreró anomenat el Baixador, a mà esquerra, o be el Tirabol, just al costat de l'antic hospital. A mida que es van apagant els llums, tothom a la plaça es posa ben cofat el barret al cap, i el mocador, com bandolers autèntics. Però no, esperen les siluetes demoníiques, cobertes de l'herba vidauba i nou fuets, sis al cap i tres a la cua, per ballar frec a frec l'orgia infernal, acompanyats de la seva música excitadora. Si no us fa massa gràcia el foc, ni tan sols intenteu aproximar-vos-hi, però, si tendiu a la piromania, teniu una gran ocasió per començar-vos-hi a familiaritzar.

Si us costa fer-vos la idea del que ha passat durant dues hores en la placeta, seieu a La Parana, demaneu un cava, i ho entendreu millor. És un de tants altres moments deliciosos.

El divendres és dia de descans per als grans, però la festa es dedica als infants, tot fent la Patum dels petits. El

El final del ball de l'Àliga. Baix, l'ambient de la plaça.

dissabte i el diumenge són semblants al dimecres i dijous respectivament, amb la variant que, al primer, la cercavila serà al llarg dels carrers on viuen els senyors consellers i administradors, més els focs d'artifici. I el segon, diumenge, hi ha la Patum anomenada «de lluïment» a les dotze del migdia. Aquesta, la presenciaran les autoritats en sortir del Sant Ofici. És clar, menys vistosa per l'hora en què es du a terme.

Pel que fa a l'allotjament, cap problema. Berga té una pila de recursos. Podeu trobar-lo en pensions, bars-habitacions o parant la vostra tenda al càmping i respirar aire sa, si és que no trobeu abans, que no és massa difícil en aquest dies, qui us ofereixi un lloc a casa seva. Una vegada esgotades totes les vostres forces físiques, ¿us adoneu o no que la Patum és estupenda? □

